

USTAVIMO VRTILJAK

Eva Batista, doktorica etnologije in kulturne antropologije je svoje raziskovalno delo posvetila področju antropologije nasilja, in sicer zbiranju in preučevanju osebnih pripovedi ljudi, ki so preživeli raznovrstne oblike nasilja in njihovim strategijam soočenja z le-tem. V okviru magistrskega dela je preučevala pripovedi prič nasilja na Severnem Irskem, za svoje doktorsko delo pa je raziskovala pripovedi ljudi, ki so preživeli drugo svetovno vojno na Slovenskem. S sodelovanjem v Zavodu Sprememba v srcu je razširila svoje interesno področje na preučevanje, kako spolna zloraba, nasilje in travma zaznamujejo življenje otrok in na preučevanje odmevov njihovih posledic v odrasli dobi. Pripravlja spletno stran, na kateri bodo žrtve spolne zlorabe obelodanile svoje izkušnje in dobile kakovostne informacije za svoje okrevanje, zato v ta namen zbira njihove anonimne osebne pripovedi. Zastavili smo ji navidez enostavni vprašnji.

Zakaj je potrebno, da žrtve spolnih zlorab spregovorijo? Naglas. In zakaj jim nekateri ne verjamejo?

V teh zgodbah leži moč in neizmeren potencial, da transformirajo. Od poslušalcev in bralcev zahtevajo, da postanejo priče razsežnosti človeškega trpljenja in bolečine, da postanejo priče nasilju, ki, kot pravi antropolog Anton Blok, ustvarja skozi uničenje in ki predstavlja silo v družbenih odnosih, ki lahko dekonstruira, redefinira in preoblikuje družbeni red. In ravno tu se lahko začne sprememba – slišati zgodbo o nasilju in zlorabi, verjeti, da je tudi takšna resničnost preštevilnih, in pustiti, da nas spreobrne tako individualno kot kolektivno.

Ko razmišljam o vprašanju, ki ste ga postavili, se mi pred oči prikaže majhna deklica, ki sem jo imela priložnost spoznati v okviru prostovoljnega dela. Ko sva se družili, je postopoma razkrila svojo zgodbo. Spolno jo je zlorabil njen starejši brat, mamin partner pa ji je prikazoval pornografske filme. Komaj devetletna me je prepričevala, da gre le za seks. Presunjena sem bila nad tem, kako so otroka prisili, da je nasilje in spolno zlorabo sprejel za normalno. Po razkritju zgodbe so jo trenutni skrbniki zaščitili. Toda kljub temu, da ne živi več v istem okolju, ni nihče iz njenega uma odstranil zmotnih predstav o odgovornosti za zlorabo in nasilje, ki ga je doživljala, ni bilo zavedanja, da je bila nemočna žrtev odraslih sprevrženih napadalcev, občutka, da so jo nasilno ponižali in oškodovali. Takšni obrambni mehanizmi se pogosto pojavljajo pri večini žrtev spolnih zlorab, tudi med odraslimi, ki zaradi sramu in občutkov krivde ne spregovorijo. Ker jih nihče ne vidi, ne prisluhne in potrdi, da so kljub prestanemu ponižanju še vedno bitja, vredna dostojanstva in ljubezni. Vsaka zgodba o nasilju in zlorabi ima za sabo žrtve, ki so jo napadalci »naučili«, da je nevidna, da obstaja le v temi in tišini. Nenehno se sprašuje: ali mi bodo drugi verjeli? Me bodo slišali, videli?

Zato moramo slišati zgodbe. Jih sprejeti z vso bolečino, trpljenjem, krivdo, sramom in vsemi drugimi občutki, ki jih sproža vdor nasilja v intimno sfero posameznika, otroka. To je resnično spoštovanje in sočutje. Zaupanje in vera v zgodbo človeka, ki se v vsej svoji ranljivosti in intimnosti razkrije, nista pogojena s tem, kakšna v vseh svojih podrobnostih ta zgodba je, temveč sta odvisna od naše lastne sposobnosti, da jo v vsej njeni celoti čutimo, vdihnemo vase.

Vsaka četrta deklica in vsak šesti deček. Ko bodo ti otroci odraščali, bodo njihove zgodbe na tak ali drugačen način silile na površje in zahtevale soočenje s tem, kar so bili prisiljeni prestati in preživeti. Če jim tako v intimni kot v družbeni sferi ni omogočen prostor, kjer bi bile njihove zgodbe slišane in sprejete, ne bodo nikoli ozavestili svojih izkušenj, stopili na pot okrevanja in končno zaživeli. Razsežnost pojava spolne zlorabe otrok v naši družbi poziva k temu, da ne odvrčamo pogleda stran od utišanih krikov in nezaceljenih ran. Če so vse te zgodbe shranjene le v individualnih svetovih, kjer nikoli ne ugledajo luči dneva, v družinskih omarah, ki so skrbno zaklenjene ali pometene pod pragove institucij in zavodov, če so deljene, a zavržene, se sprašujem, kdaj bodo z vso to potlačeno energijo, ki nenehno sproža podtalno valovanje, pljusknile v naš obraz? □